

Hoofdstuk 2 Verdelen van de welvaart

2.1 Belasting betalen

1 a Het percentage van de inkomsten van de collectieve sector dat bestaat uit sociale premies = (totaalbedrag premies ÷ totale overheidsinkomsten) × 100% = (€ 26,7 miljard + € 38,2) / € 334,1 miljard × 100% = 19,43%

b Als je de totale inkomsten en uitgaven van de collectieve sector met elkaar vergelijkt, zijn de uitgaven groter dan de inkomsten.

c Door de coronacrisis gaven consumenten minder geld uit aan bijvoorbeeld auto 's en uitstapjes en bedrijven maakten minder winst. Hierdoor daalden de inkomsten van de overheid.

2 a Het gedeelte van de inkomsten van de collectieve sector dat uit loon- en inkomstenbelasting bestaat = € 76,8 miljard / € 334,1 miljard × 100% = 22,99%.

b Loon- en inkomstenbelasting worden als één "post" genoemd, omdat de loonbelasting een "voorheffing" is op de inkomstenbelasting. Het verschil tussen deze twee is dat de loonbelasting wordt ingehouden door de werkgever. Inkomstenbelasting moet de belastingplichtige zelf afdragen.

c Voor burgers voelt een directe belasting vaak zwaarder dan een indirecte belasting, omdat de indirecte belastingen zoals btw ongemerkt telkens worden afgedragen als je bijvoorbeeld boodschappen doet. Bij directe belastingen krijg je een aanslag thuis die je moet betalen.

3 a De belastingen die Michiel moet betalen als hij met zijn auto wil gaan rijden, zijn: accijns over de benzine, btw, motorrijtuigenbelastingen, BPM, assurantiebelaasting over de verzekering van de auto.

b De belastingen die Michiel moet gaan betalen, zijn: loonbelasting, vennootschapsbelasting over de winst, btw over de omzet.

4 a Het gemiddelde belastingtarief bij proportionele belastingheffing blijft gelijk (uniform tarief).

b Bij een degressief belastingstelsel betaalt een persoon met een inkomen van € 40.000 een belastingbedrag van € 5.000 en bij een proportioneel systeem een belastingbedrag van € 10.000. Dat is € 5.000 meer. Bij een progressief stelsel is dat € 12.000. Dat is € 7.000 meer.

c Voorbeeldantwoord: Een degressief stelsel is niet eerlijk omdat lage inkomens relatief meer belasting betalen dan de hogere inkomens. Het levert de overheid minder op. Een proportioneel stelsel lijkt eerlijker en levert de overheid meer inkomsten op.

5

A: progressief, als iemand meer gaat verdienen dan moet hij procentueel meer belasting betalen. Het te betalen belastingbedrag stijgt meer dan evenredig.

B: proportioneel, de belasting neemt recht evenredig toe met het inkomen (rechte lijn).

C: degressief, als iemand meer gaat verdienen dan moet hij procentueel minder belasting betalen. Het te betalen belastingbedrag stijgt degressief.

6 a

Bruto-inkomen	Belasting-tarief	Belastingbedrag*	Netto-inkomen	Gemiddelde belastingdruk
€ 10.000	0%	= 0,0 × € 10.000 = € 0	€ 10.000 – € 0 = € 10.000	€ 0 / € 10.000 × 100% = 0%
€ 20.000	20%	= 0,2 × € 10.000 = € 2.000	€ 20.000 – € 2.000 = € 18.000	€ 2.000 / € 20.000 × 100% = 10%
€ 30.000	20%	= 0,2 × € 20.000 = € 4.000	€ 30.000 – € 4.000 = € 26.000	€ 4.000 / € 30.000 × 100% = 13,3%
€ 40.000	20%	= 0,2 × € 30.000 = € 6.000	€ 40.000 – € 6.000 = € 34.000	€ 6.000 / € 40.000 × 100% = 15%
€ 50.000	20%	= 0,2 × € 40.000 = € 8.000	€ 50.000 – € 8.000 = € 42.000	€ 8.000 / € 50.000 × 100% = 16%

*over de eerste € 10.000 betaal je 0%

b Iemand met een inkomen van € 25.000 betaalt aan belasting: 20% van (€ 25.000 – € 10.000)* = 0,2 × € 15.000 = € 3.000.

c Het nieuwe belastingstelsel is een progressief belastingstelsel, omdat de gemiddelde belastingdruk stijgt naarmate het inkomen stijgt.

7 a De belastingdruk in Denemarken is erg hoog. Als er een proportioneel tarief zou zijn, dan zou het betekenen dat mensen met een laag inkomen ook 56% belasting betalen. Die houden dan erg weinig geld over.

b Een IT-bedrijf, een bedrijf dat handelt in internationale investeringsprojecten. Het voorbeeld moet gaan over een bedrijf dat "formeel" in het land is gevestigd maar dat de werkzaamheden overal ter wereld kunnen worden uitgevoerd.

c Indirecte belastingen worden betaald in de winkel, bijv. over producten en diensten (accijns en btw). Dat zijn andere belastingen dan de inkomstenbelasting, zoals weergegeven in tabel 6 en bron 2.

8

Bruto-inkomen	€ 40.000
Eigenwoningforfait: 0,005 × € 150.000	€ 750 +
Totaal inkomen	€ 40.750
Hypotheekrenteaftrek 0,05 × € 150.000	€ 7.500 –
Belastbaar inkomen	€ 33.250

Het hele belastbare inkomen van Chelsea valt in de eerste schijf en daarover betaalt Chelsea 37,10% belasting

Belastbaar inkomen	€ 33.250
Belasting 0,3710 × € 33.250	€ 12.336

Belastingbedrag box 1 is dus € 12.336

9 a/b

Bruto-inkomen	€ 110.000
Eigenwoningforfait: 0,005 × € 370.000	€ 1.850 +
Totaal inkomen	€ 111.850
Hypotheekrenteaftrek 0,015 × € 330.000	€ 4.950 –
Belastbaar inkomen	€ 106.900

Het hele belastbare inkomen van Chelsea valt in de eerste en de tweede schijf en daarover betaalt Chelsea 37,10% (eerste schijf) en 49,50% (tweede schijf) belasting

Belastbaar inkomen	€ 106.900
Belasting 0,3710 × € 68.508	€ 25.416 (1 ^e schijf)
Belasting 0,495 × (106.900 – 68.508)	€ 19.004 (2 ^e schijf)
Totaal belastingbedrag	€ 44.420

De hypotheekrente is in bovenstaande berekening afgetrokken van het belastbaar inkomen dat geheel in de 2^e schijf viel. Hierdoor was de aftrek van de hypotheekrente 49,5% × € 4.950 = € 2.450. De aftrek mag maximaal 43% × € 4.950 = € 2.129 zijn. Er is in bovenstaande berekening dus € 2.450 – € 2.129 = € 321 teveel afgetrokken.

Het totale belastingbedrag wordt dus: € 44.420 + € 321 = € 44.741

c Over extra inkomen moet Yasmin ook het tarief in box 2 betalen: 49,5%.

10 a Bij het invoeren van het stelsel van inkomstenbelasting werd een belastingstelsel ingevoerd dat was gebaseerd op inkomsten. Hiermee werd een stelsel ingevoerd dat was gebaseerd op draagkracht. De kosten voor het behalen van inkomen mochten worden afgetrokken. Die aftrek werd de hypotheekrenteaftrek.

b De hypotheekrenteaftrek kost veel geld. De hypotheekrenteaftrek zorgt ervoor dat mensen die een hoge hypotheek (kunnen) afsluiten meer voordeel hebben dan mensen een lage hypotheek. De aftrek zorgt dus ook voor vergroting van inkomensverschillen.

c Door de hypotheekrenteaftrek krijgen huizenkopers een gedeelte van de rente "terug" van de overheid. Lenen wordt dus in verhouding goedkoper. Hierdoor kunnen ze meer lenen en zullen ze meer willen betalen voor een huis. Het toename van de betalingsbereidheid leidt tot een stijging van prijzen. In Duitsland worden de prijzen niet opgestuwd door een hypotheekrenteaftrek.

d Als een belastingstelsel alleen gebaseerd is op accijnzen dan betaal je belasting op basis van het gebruik van goederen. De genoemde goederen waren eerste levensbehoeften en zijn dus goederen waar je moeilijk zonder kan. Als je een laag inkomen had dan moet je in verhouding een groter deel van je inkomen uitgeven aan deze goederen dan als je een hoog inkomen had. Het stelsel werkte derhalve degressief. Dit werd als onbillijk gezien.

11 a Vermogen geeft aan hoeveel geld, aandelen, obligaties, onroerend goed (e.d.) je bezit. Inkomen is het geld dat je ontvangt door productiefactoren (arbeid, natuur, kapitaal, ondernemerschap) ter beschikking te stellen.

b Vermogen is een voorraadgrootte. Je meet de waarde van je bezit op een bepaald moment.

c Aandelen, obligaties, bitcoins, 2^e woning, spaargeld.

d 1^e woning.

12

Vermogen	€ 55.000
<u>Heffingsvrij vermogen</u>	<u>€ 50.000</u>
Belastbaar vermogen	€ 5.000

Te betalen belasting in box 3 bedraagt: $0,01898 \times 0,31 \times € 5.000 = € 29,42$

13 a Het belastingpercentage is telkens 31%.

b Er wordt verondersteld dat iemand met een hoger inkomen en hoger vermogen ook meer rendement behaalt. Als je het fictief rendement vermenigvuldigt met het belastingpercentage dan betaalt iemand met meer vermogen in verhouding meer belasting dan iemand met weinig vermogen. Dan is er dus sprake van een progressief stelsel.

c De lijn van sparen loopt horizontaal. Hierover wordt dus geen belasting betaald. De lijn van beleggers loopt steiler dan lijn van algemeen. De beleggers betalen dus in verhouding de meeste belasting.

d Het laten aansluiten van de belastingheffing bij het werkelijke rendement. Hierdoor worden ook mogelijke te grote vermogensverschillen verkleind.

e Met de cartoon wordt gesuggereerd dat de belastingdienst degene met veel rendement flink zal helpen om daarvan af te komen. Hij past dus bij een regeling waarin de mensen met een laag vermogen in verhouding minder belasting daarover hoeft te betalen dan mensen met een hoog rendement. Dat was in de oude regeling niet zo.

14

Belastingbedrag box 1	€ € 12.336 (opgave 8)
Belastingbedrag box 3	+ € 29 (opgave 12)

Algemene heffingskorting

$$€ 2.837 - 5,977\% \times (€ 33.250 - € 21.043) = - € 2.107$$

Arbeidskorting

$$€ 4.205 - 6\% \times (€ 40.000 - € 35.652) = - € 3.944$$

$$\text{Belastingbedrag} \quad \underline{\hspace{10em}} \quad € 6.314$$

15 a Bij de berekeningen zijn de bedragen afgerond op hele euro 's. Dit doet de belastingdienst ook.

inkomen	Belastbaar inkomen	Belasting box 1	Belasting box 3	Totaal heffingskorting	Bedrag belasting na heffingskorting
€ 40.000	€ 40.000 – 0,02 x € 300.000 + 0,005 x € 300.000 = € 35.500	0,3710 x € 35.500 = € 13.171	(€ 70.000 – € 50.000) 0,01898 x 0,31 = € 118	Algemene heffingskorting: € 2.837 – 5,977% x (€ 35.500 – € 21.043) = € 1.973 Arbeidskorting: € 4.205 – 6% x (€ 40.000 – € 35.652) = € 3.944	€ 13.171 + € 118 – € 1.973 – € 3.944 = € 7.372
€ 80.000	€ 80.000 – 0,02 x € 300.000 + 0,005 x € 300.000 = € 75.500	0,3710 x € 68.508 + 0,495 x (€ 75.500 – € 68.508) = € 28.878	(€ 70.000 – € 50.000) 0,01898 x 0,31 = € 118	Algemene heffingskorting: 0 Arbeidskorting: € 4.205 – 6% x (€ 80.000 – € 35.652) = € 1.544	€ 28.878 + € 118 – € 1.544 = € 27.452
€ 120.000	€ 120.000 – 0,02 x € 300.000 + 0,005 x € 300.000 = € 112.500	0,3710 x € 68.508 + 0,495 x (€ 112.500 – € 68.508) = € 47.193	(€ 70.000 – € 50.000) 0,01898 x 0,31 = € 118	Algemene heffingskorting en arbeidskorting: 0	€ 47.193 + € 118 = € 47.311

Met opmerkingen [4]: 48.678

Met opmerkingen [5]: 48.796

Met opmerkingen [2]: 115.500

Met opmerkingen [1]: 115.500

Met opmerkingen [3]: 48.678

b Progressief. Degene die meer verdient moet procentueel meer belasting betalen:
 Degene met een inkomen van € 40.000 heeft een gemiddelde belastingdruk van € 7.372 / € 40.000 x 100% = 18,43%
 Degene met een inkomen van € 80.000 heeft een gemiddelde belastingdruk van € 27.452 / € 80.000 x 100% = 34,32%
 Degene met een inkomen van € 120.000 heeft een gemiddelde belastingdruk van € 47.311 / € 120.000 x 100% = 39,43%

Met opmerkingen [6]: 48.796

Met opmerkingen [7]: 40,66%

Integratieopdracht

16 a België heeft een progressief belastingstelsel, want naarmate men meer gaat verdienen stijgt het belastingpercentage.

b Er is in België sprake van een belastingvrije voet, want over het eerste gedeelte van het inkomen hoeft geen belasting betaald te worden.

c In Nederland wordt er wel rekening gehouden met de kosten die iemand heeft als hij/zij kinderen opvoedt, door middel van de kinderbijslag.

d

Inkomen	€ 30.000		
Belastingvrije som	€ 6.990		
Belastbaar inkomen	€ 23.010		
Eerste schijf	€ 8.680	× 0,25 =	€ 2.170
	€ 14.330		
Tweede schijf (€ 12.360 - € 8.680)	€ 3.680	× 0,30 =	€ 1.104
	€ 10.650		
Derde schijf (€ 20.600 - € 12.360)	€ 8.240	× 0,40 =	€ 3.296
Vierde schijf	€ 2.410	× 0,45 =	€ 1.085 +
Totaal			€ 7.655
Gemiddelde belastingdruk	€ 7.655 / € 30.000 × 100% = 25,5%		

Inkomen	€ 70.000
Belastingvrije som	€ 6.990
Belastbaar inkomen	€ 63.010

Eerste schijf	<u>€ 8.680</u>	× 0,25 =	€ 2.170
	€ 54.330		
Tweede schijf (€ 12.360 - € 8.680)	<u>€ 3.680</u>	× 0,30 =	€ 1.104
	€ 50.650		
Derde schijf (€ 20.600 - € 12.360)	<u>€ 8.240</u>	× 0,40 =	€ 3.296
	€ 42.410		
Vierde schijf (€ 37.750 - € 20.600)	<u>€ 17.150</u>	× 0,45 =	€ 7.718
Vijfde schijf	€ 25.260	× 0,50 =	<u>€ 12.630</u> +
Totaal			€ 26.918
Gemiddelde belastingdruk	€ 26.918 / € 70.000 × 100% = 38,5%		

e Nee. Je moet ook kijken naar de percentages in de schijven. Daarbij moet je ook nog heffingskortingen en aftrekposten (Nederland) en belastingvrije voet en verhoging belastingvrij minimum (België) met elkaar vergelijken. Je kunt dus alleen per geval met een berekening aangeven of de belasting Nederland of België hoger of lager is. Dit zal per geval verschillen. De maximum percentages van 49,5% (Nederland) en 50% (België) zijn trouwens vrijwel gelijk. Hierdoor zullen weinig verschillen ontstaan.

Herhalingsopdrachten

1 a De btw is een indirecte belasting. Als je producten koopt in de winkel, dan betaal je de btw aan de winkelier. De winkelier draagt vervolgens deze btw af aan de belastingdienst. De belasting komt dus indirect terecht bij de belastingdienst.

b Door de belasting op arbeid te verlagen daalde de loon- en inkomstenbelasting. Door de verhoging van belasting op consumptie steeg de btw.

c Hierdoor werd/bleef het voor werkgevers aantrekkelijk om mensen in dienst te nemen.

2 a De vlaktaks is een voorbeeld van een proportioneel belastingstelsel. Iedereen betaalt hetzelfde percentage en het belastingbedrag stijgt op dezelfde manier als het inkomen.

b Eigen mening. Ja: als je meer verdient betaal je wel meer, maar wel hetzelfde percentage. Nee: als je meer verdient kun je relatief ook meer belasting betalen.

c Het marginale tarief blijft bij invoering van een vlaktaks hetzelfde. Voor iedere nieuwe euro blijf je hetzelfde belastingpercentage betalen.

d De vlaktaks zal extra banen opleveren, omdat de netto-inkomens omhoog gaan en het besteedbaar inkomen ook. Daardoor neemt de vraag naar producten toe en dit kan extra banen opleveren.

3 a € 40.000 - 0,015 × € 200.000 + 0,005 × € 200.000 = € 38.000

b € 38.000 × 0,3710 = € 14.098

4 a € 50.000 + € 20.000 - € 50.000 = € 20.000

b € 20.000 × 0,01898 × 0,31 = € 117,68

5 a

Belasting box 1 € 14.098
Belasting box 3 € 117,68

Algemene heffingskorting
€ 2.837 - 5,977% × (€ 38.000 - € 21.043) = € 1.823,48 -/-

Arbeidskorting
€ 4.205 - 6% × (€ 40.000 - € 35.652) = € 3.944,12 -/-
€ 8.448,08

b Gemiddelde belastingdruk = € 8.448,08 / € 40.000 × 100% = 21,12%

c De marginale belastingdruk van Jamie is 37,10%. Over iedere euro die Jamie meer verdient, moet zij nu 37,10% belasting betalen.

d Het marginale belastingtarief is hoger dan het gemiddelde belastingtarief. Over een hoger inkomen moet een hoger percentage belasting worden betaald. Uiteindelijk zal het gemiddelde belastingtarief hierdoor bij een hoger inkomen ook gaan stijgen.

Verrijkingsopdrachten

1 Eigen antwoord.

2 Eigen antwoord.

2.2 Nog meer belasting

17a/b

Product	Welke percentage van toepassing ?	Bereken de BTW
 Prijs: € 1,89 inclusief btw	9%	$€ 1,89 / 109 \times 9 = € 0,16$
 Prijs € 1,47 exclusief btw	9%	$€ 1,47 \times 0,09 = € 0,13$
 Prijs € 135 inclusief btw	21%	$€ 135 / 121 \times 21 =$ $€ 23,43$
 Inboedelverzekering Prijs € 217 inclusief btw	21%	$€ 217 / 121 \times 21 =$ $€ 37,66$

c Ontvangen btw € 110.000 / 121 x 21 = € 19.090,91

Betaalde btw € 13.500 -

Af te dragen aan de belastingdienst € 5.590,91

18 a Mensen met lagere inkomens gaan minder (gezond) eten kopen. Door de btw-verhoging blijven klanten uit de buurlanden weg.

b Niet alleen de btw heeft invloed op de prijs. Een goede oogst leidt tot een groter aanbod en dat zorgt er voor dat de prijzen laag bleven.

c Door een daling van de inkomstenbelasting houden mensen netto meer van hun loon over en stijgt dus de koopkracht.

d De stijging van de prijzen is duidelijk zichtbaar in de winkel: alles wordt duurder. Dat mensen uiteindelijk ook een groter besteedbaar inkomen hebben is vaak minder goed zichtbaar.

19 a Mensen met lagere inkomens gaan minder (gezond) eten kopen. Door de btw-verhoging blijven klanten uit de buurlanden weg.

b De btw-stijging wordt soms niet helemaal doorberekend in de prijzen, bijvoorbeeld omdat de prijzen dan onlogisch zouden zijn (bijv. € 2,01 i.p.v. € 1,99). Daarnaast zouden de lonen stijgen. Als de lonen harder stijgen dan de btw-stijging, stijgt de koopkracht alsnog.

c Dit kan twee oorzaken hebben. Iemand kan alsnog een hogere loonstijging hebben dan de gemiddelde cao-stijging. Een gemiddelde cao-stijging wil niet zeggen dat er lonen zijn die toch harder kunnen stijgen. En daarnaast is het zo zijn dat er maar een bepaald percentage van het inkomen wordt uitgegeven aan producten waarop btw zit. Het hele inkomen stijgt een bepaald percentage, en slechts een deel van de uitgaven wordt duurder (namelijk de uitgaven waarop btw zit).

20 a Accijnzen worden geheven op producten die ongezond zijn (alcohol, tabak) of slecht zijn voor het milieu. Btw wordt op allerlei soorten goederen geheven. Accijns wordt geheven als vast bedrag. btw wordt geheven als percentage van de verkoopprijs.

b Beiden zijn indirecte belastingen die prijsverhogend werken.

c Over de prijs van bijvoorbeeld een liter benzine wordt accijns geheven. Over de prijs inclusief accijns wordt weer btw geheven. Als het accijnsbedrag stijgt zal de btw (als percentage van dat bedrag) ook stijgen.

21 a $(€ 0,795 + € 0,278) / € 1,742 \times 100\% = 61,60\%$

b Over de prijs exclusief btw wordt 21% btw geheven. Dan krijg je de prijs inclusief btw. Die prijs inclusief btw is dus hoger dan de prijs exclusief btw. Als je btw uitdrukt als percentage van de prijs inclusief btw krijg je een lager percentage dan 21%: $21/121 \times 100 = 17,36\%$

c Shell wil hiermee duidelijk maken dat de hoge benzineprijs vooral wordt veroorzaakt door de overheid en niet zozeer door de winsten van Shell.

d De daling van de wereldmarktprijs voor ruwe olie zorgt alleen voor een daling van Fase 1 op de kassabon. De meeste andere onderdelen blijven gelijk, alleen de btw zal iets dalen omdat de prijs exclusief btw daalt.

22 a Prijselastische vraag. De daling van de omzet die de VvB constateert bij verhoging van de verkoopprijs, duidt er op dat de afzet van flesjes bier meer dan evenredig zou zijn afgenomen (dit duidt op een prijselastische vraag).

b Omzetbelasting / btw / loonbelasting / inkomstenbelasting / vennootschapsbelasting / dividendbelasting. In de grensstreek gaat productie verloren waardoor de overheid btw-ontvangsten misloopt / de werkgelegenheid daalt / bedrijven minder winst maken / bedrijven failliet gaan.

c Een voorbeeld van een juiste aanvulling is:

'zullen consumenten een flesje bier vervangen door niet-alcoholische dranken / alcoholische dranken met een lager accijnstarief.'

d 28,7%.

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{(0,27+0,003 \times 35,90) \times 1,21}{(0,27+0,003 \times 9,44) \times 1,19} \times 100 = 128,7$$

e Ja. Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Stijging van het CPI:

$$\frac{111,9-94,0}{94,0} \times 100\% = 19,0\%$$

- Prijsstijging van een flesje bier:

$$\frac{120,0-103,5}{103,5} \times 100\% = 15,9\%$$

23 a Natuurlijke personen zijn mensen zoals jij en ik. Zij gaan zelfstandig verplichtingen aan door bijvoorbeeld een telefoonabonnement of hypotheek af te sluiten. Een rechtspersoon (bijvoorbeeld bij een bv en nv) kan dat ook. Het verschil tussen een natuurlijk persoon en een rechtspersoon is dat er geen sprake is van een mens van vlees en bloed, maar van een organisatie die de verplichtingen aangaat. De vertegenwoordiger van een rechtspersoon is niet persoonlijk/hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele schulden van de organisatie. Als de organisatie geen rechtspersoon is (eenmanszaak en vof) dan is de eigenaar wel hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele schulden.

b Als directeur moet hij/zij belasting loon- en inkomstenbelasting betalen over het verkregen

loon. Als eigenaar moet hij/zij belasting vennootschapsbelasting over de verkregen winst.
c De lening is dan geen loon en hierover hoeft dan geen loon- en inkomstenbelasting over worden betaald. Dit is gunstig voor de DGA.

24 a Het vermogen van DGA 's was veel hoger dan was aangenomen. Door onderzoek van de belastingdienst is dat aan het licht gekomen.

b De belastingpercentages in box 3 meer progressief maken. De aanmerkelijkbelanghouder (box 2) zwaarder belasten. Belasting op arbeid verlagen en tegelijkertijd de belasting op vermogen verhogen zodat het meer loont om te werken en de belastinginkomsten toch op peil blijven.

25 a De stelling was dat de aandeelhouders van multinationals door de hoge dividendbelasting er voor pleiten om het (hoofdkantoor van een) bedrijf vanuit Nederland naar het buitenland te verplaatsen.

b Je geeft aandeelhouders een belastingvoordeel. Het was maar de vraag of die aandeelhouders Nederlanders waren. Ook was het onduidelijk of het afschaffen van de dividendbelasting zou leiden tot een verplaatsing van bedrijven naar het buitenland.

c Unilever gaf aan dat zij hun hoofdkantoor naar Londen gingen verplaatsen. Dit was een van de bedrijven die sterk hadden gepleit voor afschaffing van de dividendbelasting. Hierdoor viel het belangrijkste argument weg voor de afschaffing van de dividendbelasting.

d Over de winst van een nv of bv wordt vennootschapsbelasting betaald. De winst na belasting wordt (gedeeltelijk) uitgekeerd aan de aandeelhouders. Dit heet een dividenduitkering. Over dat dividend moet ook weer belasting worden betaald.

Integratieopdracht

26 a Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- Overheden van landen willen graag multinationals lokken, in de verwachting hiermee extra (productie en) belastingopbrengsten te realiseren. Voor elke nationale overheid geldt daarom als dominante strategie om voor multinationals de tarieven van winstbelasting te verlagen.

- Als meerdere landen dit beleid uitvoeren (vindt er per saldo weinig verschuiving van productie plaats en) ontstaat er een suboptimaal Nash evenwicht, aangezien de opbrengsten van winstbelasting voor elke nationale overheid lager zullen uitvallen.

b Een voorbeeld van een juiste verklaring is: In Cervoland (als ontwikkelingsland) is de gemiddelde productiewaarde van multinationals in verhouding tot het bbp hoog (2,5%). In de andere landen is die in verhouding veel lager (Alagne 1,6% en Belanië 0,5%). Als een multinational dreigt met vertrek uit Cervoland geeft dat het vooruitzicht van een relatief sterke daling van het bbp. (Dit geeft de multinational een relatief sterke positie bij onderhandelingen met de lokale overheid over de winstbelasting).

c Een voorbeeld van een juiste uitleg is: Aangezien EMNO voor zijn vestiging in Cervoland nu te maken heeft met het lagere tarief van Alagne, is het bedrijf niet meer in de positie om de overheid van Cervoland onder druk te zetten om tarief concessies te doen. De overheid van Cervoland heeft zo meer zekerheid wat betreft (productie en werkgelegenheid bij het productiebedrijf van EMNO en van de) toekomstige belastingontvangsten.

d Nee. Een voorbeeld van een juiste toelichting is: De overheid van Alagne houdt nog steeds een prikkel om een lager tarief voor de winstbelasting te rekenen dan (met name) Belanië, om veilig te stellen dat EMNO het hoofdkantoor in Alagne gevestigd zal houden. Het verdrag zal dus geen oplossing bieden voor het gevangenendilemma.

Herhalingsopdrachten

1a Algemene tarief van 21%: Alle goederen en diensten die niet onder de verlaagde tarieven vallen.

Verlaagde tarief van 9%: Bijv. voeding, water, geneesmiddelen, kunst, boeken, kappersdiensten, fietsherstel en personenvervoer.

Nultarief van 0%: Bijv. handel met het buitenland (import en export), visvangst, levering/bevoorrading van schepen en vliegtuigen, en internationaal personenvervoer.

b De belasting wordt bij aanschaf van goederen en diensten aan de verkopende partij betaald.

Deze draagt de belasting vervolgens af aan de belastingdienst. De belasting komt dus niet direct bij de belastingdienst terecht.

c Te betalen belasting: € 350.000 / 121 x 21 = € 60.743,80

Terug te ontvangen belasting: € 240.000 x 0,21 = € 50.400

Totaal af te dragen: € 10.343,80

2a € 0,38 / (€ 1,74 + € 0,08 + € 0,38) x 100% = 17,27%

b € 0,38 / (€ 1,74 + € 0,08) x 100% = 20,9% (afgerond 21%)

c De overheid stelt kleine bedrijven op deze manier in staat om te kunnen concurreren met grote producenten als Heineken en Grolsch en wil op die manier het opstarten van kleine nieuwe bedrijven bevorderen.

3a Vennootschapsbelasting wordt geheven over de winst van een nv of bv. De winst na belasting van een nv of bv kan worden uitgekeerd aan de aandeelhouders van die nv of bv. Die winstuitkering heet dividend. Over dat dividend wordt belasting geheven: dividendbelasting.

b € 200.000 x 0,15 + (€ 350.000 – € 200.000) x 0,25 = € 67.500

c Van aanmerkelijk belang is sprake als je meer dan 5% van de aandelen bezit. Dat is hier het geval: er is één aandeelhouder met 100% aandelen.

Verrijkingsopdracht

Eigen antwoord.

2.3 Verschillen in inkomens

- 27 a** De twee decielen die het minste verdienen, verdienen ongeveer 2% van het inkomen.
- b** De twee kwartielen die het meeste verdienen, verdienen ongeveer: $100\% - 18\% = 82\%$.
- c** Het zesde deciel van de bevolking, verdient ongeveer: $28\% - 18\% = 10\%$.

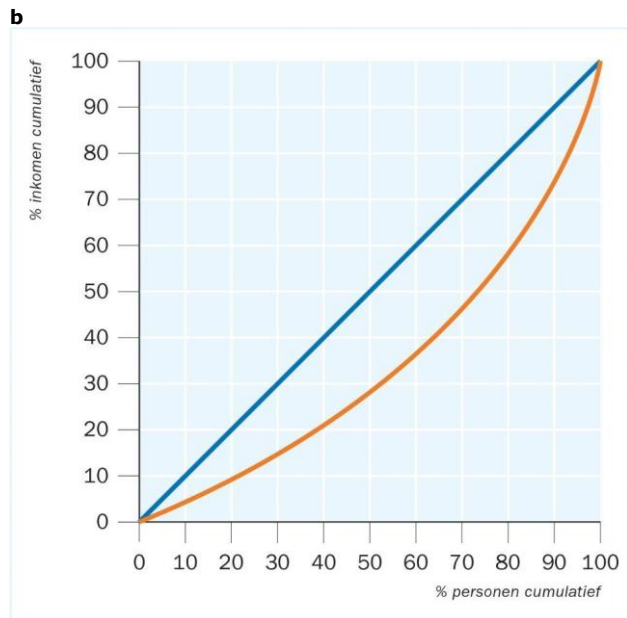
28 a Als de Lorenzcurve van een land heel krom loopt of een 'diepe buik' heeft, betekent dat de inkomens in dit land ongelijk verdeeld zijn. De inkomensverschillen tussen arm en rijk zijn dan groot.

b In ontwikkelingslanden heb je vaak een kleine rijke toplaag en een hele grote arme bevolking. In dat geval heb je een erg ongelijke inkomensverdeling. In Nederland is de inkomensverdeling gelijk. De Lorenzcurve zal in Nederland dicht bij de diagonale lijn liggen dan in een ontwikkelingsland.

29 Als je de groepen in decielen indeelt in plaats van in kwintielen, krijgt je een beter beeld hoe de inkomensongelijkheid in een land ontstaat, bij welke tien procent dit het sterkst is. Bij kwintielen heb je gelijk 20% van de inwoners en daarmee geeft deze indeling minder nauwkeurig inzicht in de daadwerkelijke verdeling.

30 a Antwoordtabel 19

Persoon	Inkomen van laag naar hoog	Aantal personen in % van het totaal	Inkomens-aandeel in % van het totaal	Gecumuleerd % personen	Gecumuleerd % inkomen
Sade	€ 40.000	25%	13%	25%	13%
Aziz	€ 50.000	25%	16%	50%	29%
Karel	€ 70.000	25%	23%	75%	52%
Elise	€ 150.000	25%	48%	100%	100%
Totaal	€ 310.000	100%	100%		

- c** Van het totale inkomen verdienen Karel en Elise samen: $100\% - 29\% = 71\%$.
Of $22,6\% + 48,8\% = 71,4\%$ afgerond 71%.

31 a Als de Lorenzcurve van een land heel krom loopt betekent dit dat de inkomens in dit land ongelijk verdeeld zijn. De inkomensverschillen tussen arm en rijk zijn dan groot.
b Als in een land een belasting wordt ingesteld die denivellerend werkt, wordt de inkomensverdeling ongelijker en zal de Lorenzcurve verder van de 45-graden lijn lopen.
c Als in een land een degressieve belasting wordt ingesteld die denivellerend werkt, wordt de inkomensverdeling ongelijker en wordt de Lorenzcurve krommer.

32 a Redenen waarom de overheid inkomen herverdeelt: De overheid heeft belastinginkomsten nodig en moet daarom belasting heffen. Dit zorgt voor een herverdeling van inkomens. Niet iedereen is in staat om zelf een inkomen te verdienen. In Nederland vinden we het belangrijk dat deze mensen toch een inkomen hebben om van te leven, dus wordt het verder herverdeelt.

b Een progressief belastingstelsel zorgt voor een gelijk verdeeld secundair inkomen, omdat de mensen met een hoog inkomen dan procentueel meer belasting betalen dan mensen met een laag inkomen. Hierdoor wordt de verdeling gelijkjer.

c Het effect van de herverdeling van de tertiaire inkomens is in de praktijk niet meer te herkennen, omdat de herverdeling naar tertiaire inkomens bijvoorbeeld door btw en accijnzen gebeurt. Door de overheid wordt niet geregistreerd wie allemaal precies btw of accijns betalen, omdat het hier gaat om een indirecte belasting.

33 a Het lijnstuk links van A geeft het percentage mensen aan dat geen inkomen heeft. De mensen die vallen onder het gedeelte van de bevolking rechts van punt A verdienen wel een inkomen.

b Bij punt A gaat om een primaire inkomensverdeling. Er zijn mensen die helemaal niets verdienen. Bij een secundaire inkomensverdeling wordt er herverdeeld en zullen waarschijnlijk de armste ook een inkomen krijgen.

c Als het aantal werklozen in deze stad daalt, zijn er waarschijnlijk procentueel minder werklozen. Punt A zal in de primaire inkomensverdeling dan naar links schuiven.

34 a Bewering 1 is niet juist. De twee decielen met het hoogste inkomen krijgen $100\% - 58,5\% = 41,5\%$ van het secundair inkomen.

b Bewering 2 is niet juist. Het tweede deciel ontvangt gemiddeld $0,71 \times \text{€ } 9.100 = \text{€ } 6.461$ aan overig secundair inkomen. Het 10e deciel ontvangt gemiddeld $0,15 \times \text{€ } 57.800 = \text{€ } 8.670$.

35 a De kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang voor ouders.

b De hoogte van de kinderopvangtoeslag hangt af van het inkomen. Hoe hoger het inkomen is, hoe lager de toeslag. De toeslag werkt dus nivellerend.

c De toeslagen zijn uitgekeerd en daarna is de belastingdienst gaan bekijken of ouders terecht deze opvang hadden ontvangen. De belastingdienst ging daarbij erg streng te werk en vorderde ook ten onrechte toeslagen terug. In een aantal gevallen kwamen mensen hierdoor in financiële problemen.

d De kinderopvangtoeslag moest ervoor zorgen dat mensen met een in verhouding laag inkomen toch kinderopvang konden betalen. Door de toeslagen affaire verdween het vertrouwen in de Belastingdienst als betrouwbare dienst en is het waarschijnlijk dat mensen minder gebruik gaan maken van een dergelijke regeling en misschien minder uren gaan werken om thuis voor de kinderen te zorgen. De belastingdienst heeft ook veel kosten moeten maken om de regeling uit te kunnen voeren. De doelmatigheid staat dus onder druk.

36 a

Maatregel	Nivellerend of denivellerend?	Toelichting
Beperken aftrekpost hypotheekrenteafrek in inkomstenbelasting.	Nivellerend	Mensen met hoge inkomens (en vaak een hoge hypotheek) maken meer, en voor groter bedrag, gebruik van de hypotheekrenteafrek.

Verlengen eerste schijf inkomstenbelasting.	Denivellerend	Dit leidt ertoe dat mensen met lage inkomens een gelijk belasting bedrag moeten betalen, maar dat mensen met een hoog inkomen voor een groter gedeelte van hun inkomen in een laag belastingtarief vallen.
Beperken huurtoeslag.	Denivellerend	De huurtoeslag is bedoeld voor mensen met een laag inkomen, die een te hoge huur hebben in verhouding met hun inkomen.
Afschaffen heffingskorting voor inkomens boven € 80.000	Nivellerend	Dit zorgt ervoor dat mensen met een hoog inkomen geen korting meer hebben op hun belasting.
Verlagen AOW-uitkering.	Denivellerend	Mensen met alleen AOW worden hierdoor procentueel zwaarder getroffen dan mensen met AOW en een aanvullend pensioen.
Verhogen percentage in hoogste schijf van vermogensbelasting in box 3.	Nivellerend	Mensen met een hoog vermogen betalen meer belasting. Dit is nivellerend als je kijkt naar vermogen.

b Voor mensen die alleen een AOW-uitkering hebben, zal het verlagen van die uitkering een procentueel grotere daling van het inkomen zijn dan mensen die ook een ander pensioen hebben. Degenen met het laagste inkomen worden dus in verhouding zwaarder getroffen.
c Door de AOW-uitkering te verlagen is de overheid minder geld kwijt aan uitkeringen. De overheid houdt dus meer geld over, zonder dat ze extra veel uitvoeringskosten heeft.

37 a Een perverse prikkel is een neveneffect van een maatregel dat inhoudt dat personen door de maatregel worden verleid tot gedrag dat door de opsteller van de maatregel als ongewenst wordt beschouwd.

b Bij belastingontwijking proberen gezinnen/bedrijven hun belastingdruk te verlagen, maar blijven daarbij binnen de grenzen van de wet. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het opvoeren van zo veel mogelijk aftrekposten bij de loonbelasting. Bij belastingontduiking is het niet nakomen van belastingverplichtingen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het achterhouden van informatie bij een belastingaangifte of door het opgeven van valse informatie. Dit is wettelijk verboden.

c In het artikel wordt aangegeven dat de inkomensverschillen tussen eenverdieners en tweeverdieners zijn toegenomen.

d De baten van een grotere arbeidsparticipatie zijn lager dan de maatschappelijke kosten van grotere inkomensongelijkheid. Hier wordt aangegeven dat de doelmatigheid van de genoemde belastingmaatregel onder druk staat.

38 a Namibië heeft de hoogste Gini-coëfficiënt. De Lorenzcurve van Namibië is het verst verwijderd van de diagonaal. Oppervlakte A van de Lorenzcurve van Namibië is het grootst.

b Denemarken heeft het meest progressieve belastingsysteem, want de curve van Denemarken ligt het dichtst bij de 45-graden lijn.

c Een andere verklaring voor verschillen in inkomen, kunnen de machtsverhoudingen in een land zijn. Een kleine bevolkingsgroep heeft veel macht en verdient een hoog inkomen omdat ze de banen bezetten waarmee veel geld verdiend kan worden (corruptie) en een grote groep heeft geen macht en heeft nauwelijks werk en inkomen.

39 a Als de Gini-coëfficiënt gelijk is aan nul, is er een inkomensverdeling waarbij iedereen hetzelfde inkomen verdient. Dat wordt in de Lorenzcurve weergegeven door de 45-gradenlijn.

b De inkomensverdeling bij een Gini-coëfficiënt gelijk aan 1, is een zeer ongelijke inkomensverdeling. Eén persoon heeft het totale inkomen en de rest heeft geen inkomen.

c De Gini-coëfficiënt zal dalen als er een progressief belastingstelsel wordt ingevoerd. De inkomensverdeling wordt dan gelijkjer en de Gini-coëfficiënt zal dan dalen.

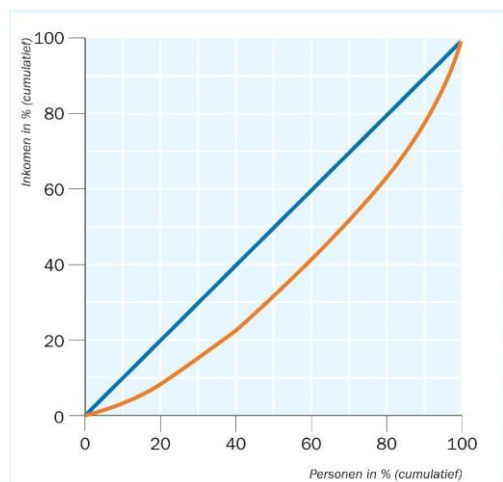
- 40 a** Landen die een hoge Gini-coëfficiënt hebben, zijn: Centraal Afrikaanse republiek, Botswana, Zuid-Afrika, Namibië en Colombia.
- b** Een verklaring voor de hoge coëfficiënten van vraag a, is dat deze landen ontwikkelingslanden zijn. In deze landen is er sprake van een rijke toplaag van de bevolking en de rest van de bevolking die zeer arm is.
- c** De Gini-coëfficiënt in Nederland ligt in vergelijking tot die van de VS lager, omdat we in Nederland een progressief belastingstelsel en een uitgebreid sociale zekerheidsstelsel hebben. In de Verenigde Staten is de sociale zekerheid veel beperkter. Ook in de Verenigde Staten heb je een progressief belastingstelsel, echter de percentages liggen daar tussen 10% en 35%. Dit is veel lager dan in Nederland.
- d** Meerdere landen hebben geen data, omdat deze landen geen overheidsdiensten hebben die betrouwbare cijfers kan (of wil) leveren over de productie en inkomens in het land.

Integratieopdrachten

- 41 a** In het hoogste inkomenskwintiel zijn de meeste meerpersoonshuishoudens te vinden, omdat bij de meeste meerpersoonshuishoudens waarschijnlijk ook de meeste tweeverdieners te vinden zijn. Daar zijn de inkomens dan ook hoger.
- b** De verdeling van de niet-westerse hoofdkostwinner over de kwintielen is zeer ongelijk. Ze zijn vooral te vinden in het eerste inkomenskwintiel. De niet-westerse hoofdkostwinner verdient dus slecht in verhouding met ander hoofdkostwinners.

c

Cumulatie percentage huishoudens	Percentage inkomen per kwintiel	Cumulatief percentage inkomen per kwintiel
20%	$9,9 / 118,7 \times 100\% = 8,3\%$	8,3%
40%	$16,9 / 118,7 \times 100\% = 14,2\%$	22,5%
60%	$21,2 / 118,7 \times 100\% = 17,9\%$	40,4%
80%	$27,0 / 118,7 \times 100\% = 22,7\%$	63,1%
100%	$43,7 / 118,7 \times 100\% = 36,8\%$	99,9%

- 42 a** Nee. Bij de arbeidsinkomensquote is er sprake van arbeidsinkomens van werknemers en loon van zelfstandigen. Hier is alleen sprake van loon van werknemers.
- b** In 1960 zat het aandeel van werknemers in het nationaal inkomen onder de 60%. Daar nam Nederland een gemiddelde positie mee in. De percentages lagen toen sterk uit elkaar voor de verschillende landen. Het percentage is de jaren daarna in Nederland sterk gestegen en vervolgens weer gedaald vanaf de jaren 80. In 2016 liggen de percentages voor de verschillende landen veel dichterbij elkaar. Nederland zit dan weer iets onder de 60%.

c De loonkosten per product worden bepaald door de hoogte van de lonen (hogere lonen leiden tot hogere loonkosten per product) en arbeidsproductiviteit (een hogere arbeidsproductiviteit leidt tot lagere loonkosten per product).

d Daling van de beloning van de werknemers leidt waarschijnlijk tot hogere winsten voor bedrijven. Hogere winsten voor bedrijven zorgen er voor dat de eigenaren van de bedrijven een hoger inkomen hebben. De inkomensverschillen worden hierdoor groter. Dit leidt tot een hogere Gini-coëfficiënt.

Herhalingsopdrachten

1 a Personele inkomensverdeling. Het gaat over de verdeling van inkomens over de verschillende groepen mensen. Niet over de verdeling van het inkomen over de beloningen van de productiefactoren.

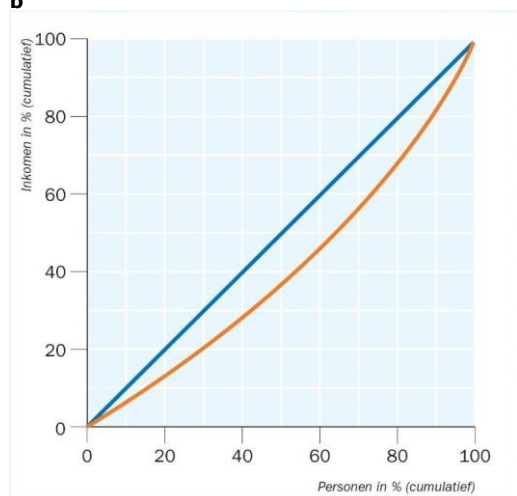
b De situatie waarbij iedereen hetzelfde inkomen verdient.

c Bij een progressiever stelsel van inkomstenbelasting worden de inkomensverschillen kleiner. De Lorenzcurve ligt dan dichterbij de 45-gradenlijn.

2 a Antwoord tabel 18

	Personeel in % van het totaal	Netto-inkomen in % van het totaal	Cumulatief % persoon	Cumulatief % van het netto-inkomen
1 ^e groep	20%	13%	20%	13%
2 ^e groep	20%	16%	40%	29%
3 ^e groep	20%	19%	60%	48%
4 ^e groep	20%	21%	80%	69%
5 ^e groep	20%	31%	100%	100%
Totaal	100%	100%		

b

c De twee groepen met het hoogste inkomen verdienen samen: $100\% - 48\% = 52\%$ van het totale inkomen.

d Bij een heffingskorting zal de Lorenzcurve minder scheef gaan lopen, omdat de lagere inkomens relatief meer voordeel hebben van een heffingskorting dan de hogere inkomens. De inkomensverschillen worden kleiner.

e Het secundair inkomen wordt lager als het aantal werklozen in dit land stijgt, omdat het primair inkomen meer afneemt dan dat de uitkeringen stijgen. Het inkomen dat iemand had voordat hij werkloos werd is hoger dan de uitkering die hij krijgt.

f Omdat het inkomen dat iemand had voordat hij werkloos werd hoger was dan de uitkering zal door de toename van de werkloosheid de verdeling van het inkomen ongelijker worden.

3 Antwoord tabel 25

Gebeurtenis	Schever	Minder scheef	Blijft gelijk
Door verhoging van de inkomstenbelasting dalen de secundaire inkomens van de mensen met hogere inkomens. De Lorenzcurve van de secundaire inkomens wordt...		×	
Alle werknemers krijgen een loonsverhoging van € 500. De Lorenzcurve van het primaire inkomen wordt...		×	
De overheid verlaagt de heffingskorting. De Lorenzcurve wordt...	×		

4 a Verlaging van het percentage in de eerste schijf, verhogen van percentage in de hoogste schijf, verhogen van toeslagen.

b Als mensen die veel verdienen een groot percentage van hun inkomen moeten betalen aan de belastingdienst, dan bestaat de kans dat de prikkel om te ondernemen of om veel te werken verdwijnt. Dan daalt ook de economische activiteit in een land.

c Veel belastingmaatregelen die worden ingesteld zijn bedacht/goedgekeurd door de politiek. Soms blijkt dat een maatregel ongewenste effecten heeft of hoge uitvoeringskosten met zich meebrengt.

5 a De Gini-coëfficiënt voor belastingen en sociale zekerheid geeft de primaire inkomensverdeling weer. De Gini-coëfficiënt na belastingen en sociale zekerheid geeft de secundaire inkomensverdeling weer. De Lorenzcurve van de primaire inkomensverdeling ligt gezien de waarde van de Gini-coëfficiënt verder af van de diagonale lijn dan de Gini-coëfficiënt van de secundaire inkomensverdeling.

b De conclusie over de Gini-coëfficiënten van Korea en Japan, is dat in Korea is het verschil tussen primaire en secundaire inkomensverdeling kleiner is dan in Japan. Japan heeft dus in vergelijking met Korea een meer progressief belastingstelsel.

c Het belastingstelsel van Ierland is het meest progressief. In dit land is het verschil in Gini-coëfficiënt tussen primaire en secundaire inkomensverdeling het grootst.

Verrijksopdrachten

1 a Inkomen is de beloning voor het ter beschikking van productiefactoren. Inkomens zijn: loon, rente, pacht/huur en winst. Vermogen is het totaal van de bezittingen van mensen.

Vermogen is: spaargeld, aandelen en een huis.

b Een hoog inkomen kan leiden tot een hoog vermogen, omdat als je een hoog inkomen hebt je veel geld kunt sparen. Hierdoor stijgt je vermogen.

c Een hoog vermogen kan zorgen tot extra inkomen omdat je vermogen kunt beleggen en hieruit rendement kan halen. Bijvoorbeeld koerswinst op aandelen of rente op een spaarrekening.

d Piketty pleit voor een progressieve belasting op vermogen. Er moet dus meer belasting op vermogen komen en minder op arbeid. Mensen met veel vermogen zouden hierover dus in verhouding meer belasting moeten betalen. De verschillen in vermogen zijn in heel veel landen erg hoog.

e Een hogere belasting op vermogen kan leiden tot een minder ondernemende houding, omdat als je meer belasting heft op vermogen mensen minder snel geneigd zijn vermogen op te bouwen of een eigen bedrijf op te bouwen dat ze later dan weer kunnen verkopen (en daarmee vermogen te verkrijgen). Ze zullen dan terughoudender zijn met ondernemen.

f De vermogensverdeling in Nederland in de periode 2006 - 2012 schever geworden. De top 10 is gestegen in vermogensontwikkeling, terwijl de top 50 is gedaald.

g Volgens Piketty is de vermogensverdeling in Nederland behoorlijk scheef, omdat de top-10 van vermogensbezitters in Nederland meer dan 60% van het vermogen bezit. Dat kun je kenmerken als een zeer scheve vermogensverhouding.

Extra rekenen

1 a Gemiddelde belastingdruk = belastingbedrag / inkomen × 100%.

€ 18.000: Gemiddelde belastingdruk C = € 4.800 / € 18.000 × 100% = 26,7%

€ 36.000: Gemiddelde belastingdruk C = € 4.800 / € 36.000 × 100% = 13,3%.

€ 72.000: Gemiddelde belastingdruk C = € 4.800 / € 72.000 × 100% = 6,7%.

b Gemiddelde belastingdruk = belastingbedrag / inkomen × 100%.

€ 18.000: Gemiddelde belastingdruk A = € 4.400 / (€ 18.000 - € 4.000) × 100% = 31%

c Gemiddelde belastingdruk = belastingbedrag / inkomen × 100%.

€ 36.000: Gemiddelde belastingdruk B = € 10.800 / € 36.000 × 100% = 30%

€ 72.000: Gemiddelde belastingdruk B = € 21.600 / € 72.000 × 100% = 30%.

Conclusie: de gemiddelde belastingdruk van belastingstelsel B stijgt niet. Alle inkomens betalen gemiddeld 30% belasting. De stijging van de gemiddelde belastingdruk is 0%.

2

Belastbaar inkomen € 52.000

Schijf 1: € 11.000 × 0,275 = € 3.025

€ 41.000

Schijf 2: (€ 28.000 - € 11.000) = € 17.000 × 0,35 = € 5.950

€ 24.000

Schijf 3: (€ 52.000 - € 28.000) = € 24.000 × 0,425 = € 10.200

Totaal: € 3.025 + € 5.950 + € 10.200 = € 19.175

Te betalen belasting = € 19.175 - € 2.007 = € 17.168

3 a Het deel van het inkomen dat in land A door 60% van de mensen met het laagste inkomen wordt verdiend = 6% + 9% + 20% = 35%.

b Het deel van het inkomen dat in land B door de rijkste 40% van de bevolking wordt verdiend = 20% + 30% = 50%.

4 a Index bbp per hoofd van de bevolking = index bbp / index bevolking × 100

Index bbp per hoofd van de bevolking = 112 / 103 × 100 = 108,7.

Het bbp per hoofd is met 108,7 - 100 = 8,7% toegenomen.

b Procentuele verandering van het aandeel van de primaire sector in de periode 1970 - 2015 = (nieuw - oud) / oud × 100% = (5% - 20%) / 20% × 100% = -75% (afname).

c Procentuele verandering van het aandeel van de tertiaire sector = (nieuw - oud) / oud × 100% = (50% - 30%) / 30% × 100 = 67% (toename).

5 a 29,39% = \$ 105.99 biljoen; 100% = \$ 360.63 biljoen (miljard × 100)

b \$ 105.99 mrd + \$ 8.57 mrd (Canada) + \$ 2.7 mrd (Mexico) = \$ 117.26 (x 100) mrd

c 0,82 × \$ 117.26 mrd = € 96,15 (x 100) mrd

d \$ 24,99 mrd × 0,82 × 126 = 2.581,97 (x 100) mrd yen

Examenopgaven

Uit: vwo eindexamen, 2007, 1e tijdvak, opgave 2, vraag 5-8.

5 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om een vorm van inkomen uit bezit / om één van de voorbeelden pacht, huur, rente of winst.

6 Nee. Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:

- Een verklaring waaruit blijkt dat niet gegeven is hoeveel procent van het totale primaire arbeidsinkomen elke groep van vaders in 1985 had.
- Een verklaring waaruit blijkt dat niet gegeven is hoeveel procent van de groep vaders in 1985 tot een bepaalde inkomensklasse behoorde.

7 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat kinderen vaak een andere scholing volgen dan hun vaders waardoor ze in andere banen terechtkomen waar andere inkomens bij horen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat voor de kinderen de situatie op de arbeidsmarkt anders kan zijn dan destijds voor hun vaders waardoor ze in andere banen terechtkomen waar andere inkomens bij horen.

8 inkomensklasse V

Uit de toelichting moet blijken dat het percentage kinderen dat niet / wel in dezelfde inkomensklasse zit als de vader voor deze inkomensklasse het laagst / het hoogst is.

Uit: vwo eindexamen, 2011, 2e tijdvak, opgave 6, vraag 19-22.

19 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat extra inkomen als gevolg van het efficiënter werken geheel aan een zzp'er toevalt / het verlies aan inkomen geheel door een zzp'er gedragen moet worden.

20 Een voorbeeld van een juist antwoord is: Een antwoord waaruit blijkt dat de loonquote daalt doordat de loonsom (de teller) daalt met het bedrag dat de zzp'ers ontvangen, terwijl de toegevoegde waarde / de som van de primaire inkomens (de noemer) met hetzelfde bedrag daalt.

21 Een voorbeeld van een juist antwoord is: Een antwoord waaruit blijkt dat een zzp'er minder belasting hoeft te betalen dan een werknemer (doordat de aftrekposten zijn belastbaar inkomen verlagen), zodat de heffingskorting een groter deel van de te betalen belasting vormt.

22 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

belastbaar inkomen: $0,895 \times (0,88 \times 32.000 - 9.251) = € 16.924$

belasting: $(0,3 \times 16.924) - 2.511 = € 2.566$

belastingdruk: $2.566 / 32.000 \times 100\% = 8\%$